

MALTA

**QORTI CIVILI
PRIM'AWLA**

**ONOR. IMHALLEF
SILVIO MELI**

LL.D.; Dip. Stud. Rel.; Dip. Can. Matr. Jur. & Proc.;
Cert. Jur. & H.R. (Strasbourg);
P.G. Dip. European Competition Law (King's College, London),
P.G. Dip. European Law (King's College, London).

Illum il-31 ta' Ottubru, 2017.

Rikors Numru 1157/2015 SM

**Emanuela Grech
(K.I. 34937M)**

VS.

**u b'digriet tat-2 ta' Marzu, 2016
il-qorti innominat lil Dr Yana Micallef
Stafrace u lil Prokuratur Legali
Jean Pierre Busuttil bhala Kuraturi
Deputati sabiex jirraprezentaw lil
Salavation Army ta' Melbourne
Victoria gewwa l-Awstralja**

Il-Qorti,

- 1.0. Rat ir-rikors gurantat promotur datat is-7 ta' Dicembru, 2015, li permezz tieghu r-rikorrenti sintetikament esponiet is-segwenti, (ara foll 1):
 - 1.1. Illi tigi oht Aloisio sive Luigi Grech li miet fl-10 ta' Jannar, 2015, (ara foll 4);
 - 1.2. Illi l-istess defunt indikat fil-paragrafu precedenti kien guvni u minghajr *prole*;
 - 1.3. Illi l-ahhar testment tal-istess hu datat is-7 ta' Jannar, 2005, u kien ippubblikat min-Nutar Dottor Paul Pullicino, (ara ricerki a foll 5 u testment a foll 9);
 - 1.4. Illi l-ghaqda intimata kienet minnu nominata bhala eredi universali tieghu, (ara foll 11);
 - 1.5. Illi meta rrediga t-testment *de quo id-decuius* ma kienx jippossjedi l-fakultajiet mentali rikjesti mill-ligi biex jiddisponi minn hwejgu u ma setax japprezza dak li kien qieghed jaghmel;
 - 1.6. Illi konsegwentement dan it-testment fuq riferit kien null;
 - 1.7. Illi ghalhekk aderiet din il-qorti biex l-ghaqda *de quo* jkollha l-opportunita` tghid ghaliex din il-qorti m'ghandiex:
 - 1.7.1. Tiddeciedi li l-imsemmi Aloisio sive Luigi Grech ma kienx kapaci jaghmel it-testment in dizamina *stante* li ma kienx jippossjedi l-fakultajiet mentali rikjesti mill-ligi;
 - 1.7.2. Tiddikjara li l-imsemmi testment hu null u minghajr effett;
 - 1.7.3. Taghti dawk l-ordnijiet u provvedimenti li jidhrilha xierqa;
 - 1.7.4. Bl-ispejjez kontra l-ghaqda intimata;

2. Rat id-digriet taghha datat il-11 ta' Dicembru, 2015, li permezz tieghu appuntat l-istess rikors gurantat promotur ghas-smigh ghall-udjenza hemm indikata, (ara foll 31);
- 3.0. Rat ir-risposta tal-kuraturi Deputati debitament nominati f'din il-procedura biex jirrapprezentaw lill-ghaqda intimata f'din il-procedura datata l-25 t'April, 2016, li permezz taghha sintetikament issottomettew is-segwenti, (ara foll 49):
 - 3.1. Illi mhumie x edotti mill-fatti;
 - 3.2. Illi jirriservaw id-dritt tagghom li jipprezentaw risposta motivata kemm- il darba jigu edotti mill-fatti;
 - 3.3. Salv risposti ulterjuri;
4. Rat id-digriet taghha datat is-26 ta' Jannar, 2017, li permezz tieghu, wara talba appozita tal-abbli rapprezentanti legali involuti, awtorizzat lill-istess biex jittrattaw il-kawza bil-modalita` u fit-termini hemm indikati, (ara foll 76);
5. Rat in-nota ta' sottomissjonijiet tar-rikorrenti datata l-4 t'April, 2017, (ara foll 77), flimkien ma dik tal-ghaqda intimata datata l-10 t'April, 2017, (ara foll 87);
- 6.0. Rat il-verbal datat id-9 ta' Mejju, 2017, fejn jirrizulta s-segwenti, (ara foll 91);
 - 6.1. Illi l-abbli rapprezentanti legali tal-ghaqda estera intimata ma deheritx; u
 - 6.2. Illi l-abbli rapprezentanti legali tar-rikorrenti ghazlet li tistrie h fuq in-nota ta' sottomissjonijiet minnha ipprezentata;

Ikkunsidrat:

7. Illi l-iskop tal-procedura odjerna inoltrata mir-rikorrenti hu dak li finalment jigi dikjarat minn din il-qorti li t-testment redatt minn Aloisio sive Luigi Grech – hu r-rikorrenti – datat is-7 ta' Jannar, 2005, u ppubblikat *in atti* tan-Nutar Dottor Paul Pullicino, (ara foll 9 et seq.), hu null u minghajr effett, ghaliex allegatament it-

testatur *de quo* ma kienx jippossjedi l-fakultajiet mentali rikjesti mill-ligi biex jirredigi testment validu;

8. Illi fl-imsemmi testment, l-istess testatur kien innomina lill-ghaqda “*Salvation Army*”, ta’ *Melbourne, Victoria*, l-Awstralja, bhala l-unika eredi universali tieghu, (ara foll 11);

Ikkunsidrat:

- 9.0. Illi għall-fini tal-problematika in dizamina huma applikabbli l-artikli 597(d) u 599 tal-Kap 16 tal-Ligijiet ta’ Malta li sintetikament jistabbilixxu s-segwenti:

- 9.1. Illi huma inkapaci jiddisponu b’testment dawk interdetti, b’dizordni mentali, jew dawk b’kundizzjoni ohra li tirrendihom mhux kapaci jieħdu hsieb hwejjighom fil-mument ta’ meta jsir it-testment;

- 9.2. Illi testmenti magħmulin minn persuni inkapaci huma nulli, u dan, anke jekk l-inkapacita` tat-testatur tispicca qabel il-mewt tieghu;

Ikkunsidrat:

- 10.0. Illi f’dan ir-rigward issir referenza għas-segwenti kazistika:

- 10.1. ***Paolo Schembri et vs. Maria Galea et***, tal-***Prim’Awla tal-Qorti Civili***, datata s-**16 t’Ottubru, 1883**:

“... l’uomo nello stato suo normale si presume ragionevole e sano di mente, fino a concludente prova in contrario. La prova contraria incombe all’ opponente lo stato di sanita`”;

- 10.2. ***Francesco Danastas vs. Salvatore Danastas, Appell Civili***, datat it-**28 ta’ Mejju, 1926**:

“... i nostri tribunali, basandosi sulla dottrina e la giurisprudenza in materia, sono stati sempre renitenti a pronunziare la nullita` di un testamento per insanita` mentale del testatore,

ammenocche` tale incapacita` consti positivamente da fatti precisi e univoci e non si verifichi al momento in cui agli dettasse la sua ultima volonta`”;

10.3. ***Carmen Josephine Cassar vs. Louis sive Lewis u Margaret Rose konjugi Naudi, Prim’Awla tal-Qorti Civili***, datata s-6 t’Ottubru, 2010:

“...l-principji li ghandhom jircievu applikazzjoni f’kazijiet ta’ impunjazzjoni ta’ testment minhabba insanita` mentali huma dawn li gejjin:

“1. Li l-kapacita` li wiehed jaghmel testment hija r-regola u l-inkapacita` hija l-eccezzjoni;

“2. Li regola ohra fundamentali hija wkoll dik stabbilita mill-paragrafu (d) tal-artiklu 634 (fil-prezent l-artiklu 597 (d)) tal-Kodici Civili li huma inkapaci li jiddisponu b’testment dawk li fiz-zmien tat-testment ma jkunux f’sensihom, (“of unsound mind”);

“3. Li biex wiehed jaghmel testment ma hemmx bzonn “una mente perfettamente e rigorosamente sana, ma basta quell limitato uso della ragione che permetta la coscienza di cio si fa’, e per valutare i diversi gradi di debolezza di mente dei testatori si deve aver riguardo alla ragionevolezza o meno delle disposizioni testamentare”, (ara sentenza tal-Qorti tal-Kassazzjoni ta’ Torino tal-4 ta’ Frar, 1871);

“4. Li biex tigi stabbilita l-insanita` mentali tat-testatur hemm bzonn li jirrizultaw indizji gravi;

“5. Li l-qrati taghna dejjem kienu renitenti li jammettu d-domandi biex jigi annullat testment minhabba insanita` mentali tat-testatur, jekk din l-inkapacita` ma tkunx irrizultat b’mod car minn fatti precizi u

univoci, u ma jkunx gie pruvat li kienet tezisti fil-mument li t-testatur kien qieghed jaghmel it-testment;

Ara d-decizjoni fl-ismijiet **Joseph Vassallo et vs. Avv. Dr. Victor R. Sammut et nomine Appell Civili, 24 t'April, 1950**, b'ripetizzjoni tal-enuncjazzjoni fid-decizjoni tal-**istess Qorti tat-22 ta' Gunju, 1938** in re: **Giuseppe Formosa et vs. Giuseppe Axiak et**";

Ikkunsidrat:

11. Illi l-kazistika fuq riprodotta tiddetta l-ahhar kelma fir-rigward, u din il-qorti m'ghandha xejn aktar x'tissottolinea;
12. Illi ghalhekk, tenut kont tal-assjem tal-istess, ghandu jkun pacifiku li l-fatt li testatur jista' jkun *non capax* f'mument antecedenti jew successiv ghat-testment minnu redatt, m'ghandux wisq siwi ghall-problematika in dizamina;
13. Illi in effetti dak li verament ghandu piz fir-rigward hu l-istat psiko-fiziku tat-testatur proprju fil-mument meta hu jirredigi t-testment li jkun fil-mira ta' min ikun irid jimpunjah;
14. Illi *di piu`*, jigi wkoll sottolineat li tali provi rigwardanti l-istat mentali ta' testatur ghandhom ikunu kemm serji, kif ukoll rigoru;

Ikkunsidrat:

- 15.0. Illi x-xhieda prodotta fir-rigward mir-rikorrenti hi prevalentement dik imressqa permezz ta' dikjarazzjonijiet guramentati li sintetikament jghidu s-segwenti:
 - 15.1. Illi t-testatur kien ragel sewwa hafna u qatt ma ta fastidju, (ara foll 13);
 - 15.2. Illi meta marad l-istess testatur beda jaghmel kummidji kbar u beda jaghti fastidju, (ara foll 13);

- 15.3. Illi kien jhedded lil Susan Gauci Mifsud, u jwerwirlha litfal, (ara foll 13);
- 15.4. Illi t-testatur kien ta' periklu ghalih u ghal haddiehor, (ara foll 13);
- 15.5. Illi t-testatur ma kienx sew minn mohhu, (ara foll 15 u 17);
- 15.6. Illi jirrizulta li t-testatur seta' ghamel il-hajja tar-rikorrenti infern, (ara foll 17);
- 15.7. Illi t-testatur kien izomm ruhhu mahmug jinten, (ara foll 18 u 21);
- 15.8. Illi l-istess testatur ma kienx mentalment stabbli, (ara foll 20 u 21);

Ikkunsidrat:

16. Illi *nonostante* s-suespost, xorta wahda ma jitnissilx il-konvinciment statutorjament rikjest li fil-mument tat-testment tieghu datat is-7 ta' Jannar, 2005, (ara foll 9), l-istess testatur Aloisio sive Luigi Grech kien persuna inkapaci minhabba xi vizzju mentali li ma ippermettilux jifhem il-konsegwenzi durevoli tat-testment tieghu;
17. Illi *di piu'*, minn ezami dettaljat tar-rizultanzi processwali, ma jirrizultax b'mod car li daw k l-assjem ta' cirkostanzi fuq riferiti u sintetikament elenkati, ma hallewx lill-istess testatur jifhem il-konsegwenti tad-decizjonijiet tieghu riprodotti fl-istess testment in dizamina;
18. Illi *di piu'*, ghalkemm zewg (2) xhieda jirreferu ghall-intervent ta' psikologu fir-rigward, (ara foll 21 u 23), pero` l-ebda xhieda ta' esperti psikologi ma gew prodotti *in atti* biex jitfghu dawl fuq l-allegazzjoni *de quo*;
19. Illi aktar minn hekk tezisti wkoll il-presunzjoni li meta l-istess testatur in dizamina mar ghand in-Nutar Dottor Paul Pullicino biex jirredigi t-testment *de quo*, l-istess nutar kien zgura ruhhu mill-kapaicta` testamentarja tal-istess testatur proprju fil-

mument kruċjali meta mar jirredigi t-testment in dizamina;

20. Illi s-suespost qiegħed jigi sottolineat fid-dawl tas-sentenza tal-**Prim'Awla tal-Qorti Civili** fl-ismijiet **Carmen Micallef et vs. Madalena Galea et**, datata l-**10 t'April, 2013**, li tissottolinea li:

“Naturalment kull nutar li jippubblika testment ikun wasal għall-konkluzjoni li t-testatur probabbilment għandu mohh san”;

Ikkunsidrat:

21. Illi in vista tal-premess din il-qorti hi sodisfatta li fl-atti in dizamina ma tirrizultax il-prova pozittiva, preciza, serja u rigoruza li turi li t-testatur in dizamina kien fi stat t'inkapacita` mentali meta fis-7 ta' Jannar, 2005, mar għand in-Nutar Dottor Paul Pullicino biex jiddisponi minn gidu permezz tat-testment li hemm gie redatt;
- 22.0. Illi għalhekk, fid-dawl tal-assjem kollu fuq espost din il-qorti tqis li għandha tregi l-prezunzjoni li t-testatur in dizamina kien ragonevolment mentalment *capax*, u konsegwentement:

DECIDE:

- 22.1. Tirrespingi t-talbiet kollha tar-rikorrenti;
- 22.2. Bl-ispejjez kontra r-rikorrenti.

Onor. Imhalled Silvio Meli

DECIZJONI FINALI